

Sayın Başkanım, Değerli Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanı Üyeleri, Değerli TÜSİAD Üyeleri, Değerli Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi'nin bu yılki ilk toplantısına hoş geldiniz. Sizi, şahsım ve TÜSİAD Yönetim Kurulu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Bu vesileyle sizlerle birlikte olmaktan memnuniyet duyuyorum.

Değerli Üyeler,

Toplumsal ve siyasal olayların, ekonomiyi doğrudan veya dolaylı yoldan etkilediğini hepimiz biliyoruz. **Siyasal istikrar ve güven ortamıyla, ekonomik istikrar “at başı” gider.** İyi siyaset, güçlü ekonomi; güçlü ekonomi de güçlü ülke demektir.

Ülkemiz son derece zorlu bir süreçten geçiyor. Bu durumdan en hızlı ve en çok etkilenen alan, şüphesiz ülkemizin ekonomisidir. Bu ortamda, hep birlikte mevcut durumu daha iyi anlamak ve bu gidişata yön verebilmek için her zamankinden daha fazla istişareye ihtiyacımız var.

Önceki “Yüksek İstişare Konseyi” toplantılarımızda olduğu gibi, sizlere bir miktar:

- Dünyanın nasıl değiştiğinden, bu değişimi yakalamak, rekabette geride kalmamak için yapmamız gereken reformlardan bahsetmek isterdim;
- Dijital dönüşümü, 4. Sanayi Devrimi'nin gerektirdiği acil atılımları, eğitim sisteminin radikal reform ihtiyacını, kadın haklarını,
- Enerji raporumuzu, doğa ile barışık, toplumu ileri götüren bir kalkınma stratejisini konuşalım isterdim;
- Avrupa Birliği'ne uyum sürecimizin nasıl Türkiye'nin küresel gücünün enerji kaynağı olabileceğini bir kez daha vurguladım.

Gelgelelim bugün sizlerle ağırlıklı olarak, bütün bu konuların kesişim noktası olan “ekonomi” hakkında konuşmayı tercih ediyorum. Çünkü ekonomimizin geldiği durum, maalesef gelecekte önce bugünü tartışmamızı, hatta geçmişe bakarak nerede hatalar yaptığımızı ve bunları nasıl düzeltebileceğimizi konuşmamızı gerektiriyor.

Tüm bunları konuşmaya mecburuz. Çünkü;

“Yanlış gören ve önlemek için elini uzatmayan, yanlış yapan kadar sorumludur.” Bugünkü toplantımızda istişare yoluyla uygun çözümler için birlikte çaba göstereceğiz. Koşullarımızın ciddiyetini göz önünde bulundurunca, her birimizin bu çabaya el vereceğine şüphem yok!

Değerli Üyeler,

Dönem dönem; özellikle de seçim öncelerinde gibi siyasetin ülke gündeminin en üst sırasında olduğu zamanlarda, polemik konusu olur; "TÜSİAD siyasete karışır" denir. TÜSİAD olarak biz, ilkelerimiz gereği, hiçbir zaman siyasete karışmayız.

Biz, her çağdaş ülkenin önde gelen iş dünyası temsil örgütü gibi ekonomiden demokrasiye; teknolojiden eğitime, Türkiye'yi dünyada daha güçlü kılacak tüm alanlarda veri temelli analizler yapar, politika ve uygulama önerilerimizi kamuoyuyla ve devletimizle paylaşıyoruz. Bu, vatanseverliğin ve demokrasinin gereğidir.

Bizler, iş insanlarıyız.

İşimiz, işletmelerimizi iyi ve verimli şekilde yönetmektir. Hedefimiz, her zaman ürünlerimizin, hizmetlerimizin, ekonomik, toplumsal ve ekolojik; her açıdan en iyi nitelikte olmasını hedeflemektir. İdealimiz, bu şekilde ülkemizin küresel gücüne ve refahına katkı sağlamaktır.

İş insanları olarak, her ne kadar en temelde kendi iş alanımızın sınırları içinde düşünüp hareket ediyorsak da tüm dünyayı etkileyen küresel hareketleri ve dinamikleri, bunların ulusal ekonomiler üzerindeki etkilerini hesaba katmadan başarılı olamayacağımızı biliyoruz.

Küresel ekonomi, küresel rekabet demektir. Bu rekabette ayakta kalmak için rakiplerinizden bir adım önde olmak zorundasınız. Kesinlikle geride kalmazsınız! İşletmelerimizin düzgün çalışması için biz elimizden geleni yapmakla yükümlüyük. Ancak bunun yanı sıra tutarlı, küresel ve ulusal verilere dayalı, rasyonel ekonomi politikaları uygulandığını görmeye ihtiyacımız var.

Ekonomi yönetimlerinin, bizim de bazen göremeyeceğimiz gelişmeleri takip ederek, bıçak kemiğe dayanmadan gerekli önlemleri alması, iş dünyası açısından kritik önemdedir. TÜSİAD olarak bu çabalara kurulduğumuz ilk günden beri hep destek olmaya çalıştık. Kısa ve uzun vadeli analizlerimizle, raporlarımızla ülke ekonomisinin sağlıklı, sürdürülebilir bir büyüme ve gelişme rotasına girme yöntemleri hakkında öneriler ürettik.

Uzun bir süredir, dünyadaki gidişata ve Türkiye ekonomisinin büyüme dinamiklerine bakarak, büyüme modelimizi gözden geçirmemiz gerektiğini savunuyoruz. Güven veren, yapısal sorunları giderici temel reformları önceliklendiren yeni bir ekonomi anlayışına ihtiyacımız olduğuna inanıyoruz.

Dünyada 2008 krizinin getirdiği koşullarda, sonuna kadar açılan para musluklarının yarattığı bol ve ucuz para döneminin bir gün sona ereceğini biliyorduk. Bu konunun altını sürekli çizdik. Ekonomimizin ihtiyaç duyduğu köklü reformları, bu bolluk döneminde yaparsak, olası bir daralma döneminde karşımıza çıkabilecek zorluklarla daha kolay baş edeceğimizi birçok defa dile getirdik.

Sorunlarınızı zora girdikten sonra çözmeye kalkarsanız, çok daha büyük maliyetlere katlanmak zorunda kalabilirsiniz.

Değerli Üyeler,

Hepimiz piyasaları, kur, faiz, enflasyon oranlarını yakından takip ediyoruz. Son dönemde hem dışarıdaki gelişmeler, hem de içeride uygulanan genişlemeci politikalar, bu göstergelerde ciddi bozulmalara yol açtı. Ülke olarak yaşadığımız zorluklar, sonu gelmeyen bir seçim takvimi, hain darbe teşebbüsü, bölgemizdeki gelişmelerin yarattığı tehditler, elbette bizi zorluyor.

Tüm bu etkenlere rağmen, ekonominin temelinde bir süredir zayıflamalar gözleniyordu. Maalesef, yüksek enflasyon ve ağır borç problemi nedeniyle, Türkiye ekonomisindeki dengeler hayli kırılgan hale gelmişti.

Tasarruf oranlarımız, iç talebe dayalı yüksek büyümemizi finanse etmekte yetersiz kalıyor. Dış borca bu nedenle bağımlıyız. Dış borç, kamu ya da özel sektör ayırt etmeden hepimiz için bir kur riski yaratıyor. Ülkemizin döviz ihtiyacının bir şekilde, tercihen uzun vadeli doğrudan yatırımlarla, bunların yetmediği durumda kısa vadeli, daha likit araçlarla karşılanması gerekiyor.

Yapısal reformlar ile bunu değiştirebilmeyi, yabancı kaynak bağımlılığımızı azaltmayı biz de istiyoruz ancak bugünkü durumda olmamızın sebebi de reformların sürekli ertelenmesidir. Çözümü ertelenen sorunlar, gelecekte daha büyük sorunlar olarak karşımıza çıkar. Artık içinde bulunduğumuz gerçeği kabul etmemiz ve bu gerçeğe uygun politikalar üretmemiz gerekiyor. **Çünkü ekonomide mucizeler yoktur; gerçekler vardır. Ve hakikati istediğiniz gibi eğip bükemezsiniz.**

Hem yurt içinde, hem yurt dışında, bugün Türkiye ekonomisi politikaları büyük bir ilgiyle takip ediliyor. Ekonomide dengelerin değişebileceğine yönelik en ufak bir sinyal geldiğinde hem dış, hem iç piyasadaki oyuncular anında pozisyon değiştiriyorlar. Böylece faizler ve kurlar her siyasi gelişmede hareketleniyor. Dünyanın tüm ekonomileri için geçerli bir gerçeği anımsatmak isterim:

Kural temelli, öngörülebilir politikalara dayanmayan günübürlük tedbir ve paketler, bir ülkenin ekonomisinin sürdürülebilirliğini sorgulanır hale getirir.

Nitekim; kurda gördüğümüz hızlı yükseliş, Türkiye ekonomisi için bu sorgulamanın başladığını gösteriyor. Bir an önce ekonomimize duyulan güveni yeniden tesis etmemiz gerekiyor. Aksi takdirde; ekonomimiz sert bir düzeltme ile karşı karşıya kalacaktır.

Dün Merkez Bankamız tarafından atılan adım son iki haftadır yaşanan süreçte bir nebze olsun rahatlık sağlamıştır. Bundan sonraki süreçte istikrarı önceliklendiren politika ve söylemlerin devam ederek, ekonomi yönetimimizin uyum ve ahenk içerisinde politika yapım sürecini devam ettirdiğini görebilmeyi arzuluyoruz.

Yakın geçmişte ekonomi yönetimimiz çok önemli başarılarla imza attı. Kalıcı başarıya ulaşmak için beklentimiz, önümüzdeki hassas dönemde de ekonominin kararlılıkla ve akılcı politikalarla yönetilmesidir.

Değerli Üyeler,

Mayıs 2013'te yurtdışında ucuz para dönemi sona erdi. O tarihten itibaren faizler artmaya, sermaye akımları tersine dönmeye başladı. Ucuz borçlanıp, bol para ile büyüme sağlamak gibi bir seçeneğimiz artık yok.

Yüksek büyümeyi reform ve verimlilik artışlarıyla sağlayamadığımızda, parasal ve mali genişlemeyle; yani bol ve ucuz parayla büyüdüğümüzde, hep aynı sorunlarla karşılaşyoruz: Yüksek cari açık, yüksek enflasyon. **Yüksek büyümeyle ekonomimizin tekerlekleri hızlı dönüyor ama aynı anda yüksek cari açık ve yüksek enflasyon nedeniyle ekonomimiz patinaj yapıyor, ilerleyemiyoruz.**

Hem büyümede, hem kalkınmada reformlar yoluyla kat edebileceğimiz çok mesafe var. Sanayimiz örneğin, ihracat yoluyla dışa en açık, en rekabetçi sektörümüz. Ülkemize giren dövizin de en önemli kaynağı. Hatırlarsanız: “Sanayi 4.0 olmazsa Dolar 4.0 olur” demiştik. Maalesef Dolar 4.5 lirayı bile geride bırakalı çok oldu. Olan, sürpriz değildir. İşte içinde bulunduğumuz durumun belki de en yalın özeti budur.

Sorunlarımız aynı kalmaya devam ettiği sürece, birçok defa paylaştığımız çözüm önerilerimizi aşağıdaki gibi, tekrarlamaya devam edeceğiz.

- Rekabet gücümüzü artırmak için “inovasyon yapmak, teknoloji üretmek zorundayız. Bunun için “teşvik yetmez; eğitim gerek”!

- İşe “öğretmenlerimizin yetkinliklerini ve koşullarını güçlendirerek, çocuklarımızı genç yaşta Fen-Teknoloji-Mühendislik-Matematik’e ve yaratıcılıklarının gelişmesi için Sanat’a, yani STEM+A’ya yönlendirerek başlamalıyız!
- “Finansal okur-yazarlık erken yaşlarda başlamalı”!
- Bugün tasarruf sorunumuz varsa, tasarruf açığımız bizi dış borca götürüyorsa, yüksek katma değerli üretim yapamıyorsak, sanayide dijital dönüşümle beraber eğitim reformunun eksikliğindedir. Reformlara hız vermeliyiz!
- Yetişmiş, potansiyeli en yüksek insan kaynağımızı beyin göçü ile kaybetmemek için onlara yaşamak isteyecekleri bir gelecek sağlamalıyız!

Değerli Üyeler,

Bugünlerde, art arda pek çok paket açıklanıyor. Kurdaki artışların enflasyona etkisini azaltmak için akaryakıt ÖTV’sinde indirim; konut satışlarını artırmak için KDV’de indirim yapıyoruz. Vergisini ödemeyenleri affedip, borçlarını yeniden yapılandırıyoruz.

Neredeyse her yıl yeni bir vergi affı var. Bu kadar yüksek büyümeye rağmen vergilerimizi hala normal yollarla toplayamıyoruz. Dolaylı vergilere başvuruyoruz. Oysa asıl ihtiyacımız, güçlü bir vergi reformudur.

Genç bir girişimciyi düşünün, iyi bir fikri var, bunu nasıl gerçekleştirecek? Sermaye lazım. Bizim bildiğimiz neredeyse tek fonlama yöntemi, banka kredisi. “Risk sermayesi, kitlesel fonlama, melek yatırımcılar” gibi kavramlara hala çok yabancıyız.

Bankacılık sistemine sürekli yükleniyoruz. Faizler düşük olsun, fonlama TL olsun istiyoruz ama TL cinsinden kredilerin mevduata oranı %150’ye varmış, sermaye maliyeti giderek artmış durumda. Bankalarımızın sermaye yapısı güçlü. Sağlıklı bir sektörümüz var ama büyümeyi sürekli ucuz banka kredisiyle fonlamamız, sermaye piyasalarımızı geliştirmeden yola devam etmemiz mümkün değil.

Türkiye’nin ihtiyacı, dünyadaki ekonomik dönüşüme uygun yeni ekonomi politikalarıdır. Seçime katılacak tüm Cumhurbaşkanı adaylarından ve siyasi partilerden, bizi 21. yüzyılın ikinci çeyreğine taşıyacak ekonomi programları ve bu programlara temel teşkil eden analizlerini daha fazla duymak istiyoruz.

Dünya ekonomisine nasıl baktıklarını, küresel ölçekte yaşanan büyük güç ve gelir kaymasının ve yeni küresel iş bölümünün ışığında Türkiye'nin nasıl bir ekonomik yapı ve tercihler paketiyle rekabetçi, refah seviyesi yüksek, önde gelen bir ekonomi haline gelmesini planladıklarını kamuoyuyla paylaşmalarını rica ediyoruz.

Eğri cetvelden doğru çizgi çıkmaz. Önce cetvelin düzgün olması gerekir. Makul, gerçekçi, kaynakları verimli kullanacak bir program hazırlanırsa, başarısı için en çok biz elimizden geleni yaparız. Emin olun, bunu gerçekleştirmek için gerekli kaynaklara, bilgiye, beceriye ve hepsinden önemlisi azim ve iradeye sahibiz.

Değerli Üyeler,

“Yaşamımız, yaşadıklarımızla değil; beklentilerimizle şekillenir.”

Bizim demokratikleşmeden beklentimiz, her alanda şeffaflığın ve katılımcılığın artması ve hukuk devleti prensiplerine uyulmasıdır.

“Hukuk her şeyin üzerinde olmalıdır”. Hukuk devleti, önce devletin hukukla bağlı olması ve devletin işlem ve eylemlerinin bağımsız yargı tarafından denetlenmesi demektir. Bu, vatandaşın hakkını-hukukunu-egemenliğini korumak için gereklidir. Kuvvetler ayrılığı, bir entelektüel tartışma konusu değildir. Hepimizin yaşamak istediği, çağdaş bir devletin olmazsa olmazıdır.

Yakın coğrafyamızda, sınır komşularımızdan önce Irak'ta, daha yakın zamanda ise Suriye'de yaşananlardan çıkarmamız gereken önemli dersler var. Bunların biri, mezhep kavgasının korkunç insani felaketlerle sonuçlanmasıdır. Diğeri ise adalete olan güvenin, bir toplumun huzurla, birlik ve beraberlik içinde yaşamasının anahtarı olduğudur.

İşte tam da bu nedenle, çağdaş dünyanın çağdaş bir ülkesi olmak için, **Atatürk'ün dediği gibi, “Adalet seviyemizi bütün medeni toplumların adalet seviyesi derecesinde bulundurmaya mecburuz”.**

Değerli Üyeler,

Seçimlere sayılı günler kaldı. Ancak halen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin tüm ayrıntıları hakkında yeterince bilgi sahibi değiliz.

Cumhurbaşkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin nasıl çalışacağını; ancak uygulamada göreceğiz. Zira, yeni sistemin denge ve denetleme mekanizmalarının nasıl işleyeceği henüz netleşmiş değil.

Uyum yasalarının gecikmemesini ve çağdaş demokratik ilkelere uygun olarak, yeni yasal düzenlemeler dahil, gerekli her adımın atılmasını ülkemizin bekası için çok önemli görüyoruz.

Bu seçimlerde, ittifaklar yoluyla hemen her görüşün Meclis'e girebilme imkânı bulacak olmasından memnunuz. Seçim barajının ülke siyasetinin tüm renklerinin Yüce Meclis'te temsil edilmesine engel teşkil etmeyeceğini umuyor ve kadın milletvekili oranının bu kez çok yüksek olmasını diliyoruz.

Propaganda döneminde partilerin ve Cumhurbaşkanı adaylarının ülkedeki kutuplaşmayı giderecek söylemler benimsemelerini, hepimizin bu ülkenin yurttaşı olduğumuzu göz önünde bulundurarak siyaset üretmelerini istiyoruz. **Kutuplaşmayı besleyen siyasi tansiyon düşmezse, ekonomik tansiyon yükselir.** Kurumlarımızın tarafsız, adil, her siyasi görüşe aynı mesafede kalarak, eşit şartlarda mücadele edilen bir ortamı sağlamalarının önemini özellikle vurgulamak istiyorum. **Çünkü sandıktan yalnızca oy değil, Türkiye'nin geleceği çıkacak.**

Sevgili Dostlar,

İnsanların temel isteği geleceğe güven içinde bakmak, üretmek, tüketmek, yatırım yapmak, umutlu, moralli olmak ve kaliteli yaşamaktır. Mükemmel bir dünya yaratmak zor olabilir. Ama mükemmel olmayan bunca şey içinde, "olabildiğince iyi bir hayat yaşamak" mümkün.

Bunun için, bütün bu gelişmeler neticesinde yapılması gereken şey, en ileri uluslararası standartlarda ve küreselleşmeye doğru yön verebilecek yeni yönetim modelleri kurmaktır. Bunun için, geniş bir mutabakat zeminine dayalı reformlar gerekir.

Toplumsal mutabakat ile açık açık tartışıp konuşarak, doğruların geniş kesimlerce anlaşılmasını ve benimsenmesini, reformların gönüllü ve katılımcı bir zeminde gerçekleşmesini sağlayabiliriz. Bu da ancak düşünce ve ifade özgürlüğünün sağlandığı katılımcı demokrasilerde mümkündür.

"Demokratik devletin temeli özgürlüktür". "İfade özgürlüğü, özgür bir yönetimin temel direğidir." Ancak mutlak özgürlük ülkelerinde toplum yaratıcı, girişimci, huzurlu, sosyal sorumluluk sahibi ve özgüvenli olur.

Demokrasi olmadan reform, reform olmadan ilerleme olmaz. Çünkü demokrasi sadece ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda insani kalkınmayı sağlar.

Demokratikleşebilmek için en başta korkularımızı yenmemiz gerekiyor. Değişimden, diyalogdan, bizim gibi düşünmeyenden, bizim gibi olmayandan korkmaktan vazgeçelim. “Her şeyi konuşabilen insanlar, her şeyin üstesinden gelebilirler”.

Değerli Üyeler, Sevgili Konuklar,

İnsanlar geçmişe değil, geleceğe bakarlar. Toplumumuzda yarına güven olması; bizlerin ve çocuklarımızın daha iyi bir geleceğe sahip olması için, Türkiye'nin toplumsal uzlaşmayla birlikte, istikrarlı ve sürdürülebilir bir ekonomik büyümeyi sağlaması gerekiyor. **Güçlü bir gelecek için güçlü bir ekonomiye; güçlü bir ekonomi içinse güçlü bir demokrasiye ihtiyaç vardır. Bunun için de kaybedecek bir dakikamız bile yoktur.**

Geleceğe dönük umutlarımız, şimdiki gücümüzün kaynağıdır. Bu ülkenin geleceği, Mustafa Kemal Atatürk'ün başarısından ilham alan Türk gençliğine emanettir. Gençlik, en büyük umut kaynağımızdır.

Umutlarımızın yeşereceği, pırıl pırıl bir gelecek, aydınlık bir Türkiye ve dünya temennisiyle hepimizi bir kez daha TÜSİAD Yönetim Kurulu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum.